

O Digitalni knjižnici Pedagoškega inštituta

Slovensko pišoči avtorji novega izvirnega znanstvenega spisa s področja družboslovja in humanistike (eno- in večavtorske monografije, učbeniki, znanstvenokritične edicije slovstva ...) se v zadnjem desetletju in pol srečujejo s praviloma vsako leto manjšimi možnostmi za objavo svojih del v celoviti knjižni tiskani obliki, po objavi pa zlasti s preskromno distribucijo, da bi bil skozi recepcijo mogoč širši družbeni odmev napisanega.

Ključni problem izdajanja omenjenega tipa besedil torej leži v produkciji na založbi in nadaljnji distribuciji do bralca. Običajna izdelava tiskane knjige je namreč precej zapletena in še vedno – predvsem – zelo draga operacija. Tako je tudi zaradi ne dovolj velike uredniške in izdajateljske usposobljenosti/spretnosti večine novodobnih slovenskih založnikov in organizacijske strukture procesa, ki je ostala več ali manj nespremenjena od časa izdelave knjige s klasičnim stavkom in tako neprilagojena čedalje večjim, predvsem pa vse cenejšim (z)možnostim, ki jih ponuja sodobno namizno založništvo. V prehod besedila od rokopisa do tiska je vključenih večje število delovalnikov, ki za svoje delo kajpak pričakujejo tudi plačilo, končni stroški, ki jih ima založba s posamezno znanstveno izdajo, pa ponavadi že pred izidom, tiskovno konferenco in začetkom distribuiranja po knjigarnah in knjižnicah znatno presežejo subvencijo, ki jo je na razpisih založbi priboril avtor.

Z zaključkom tiska, vezave in pakiranja pa se zadrege šele začnejo, kajti kot po pravilu se s sveže natiskanimi znanstvenimi knjigami v slovenskem jeziku v fazi distribucije dogaja, kot se je z umetniškimi deli, ki so jih po celi tedanji Evropi agenti ruske carice Katarine II. (tudi na ne najbolj transparenten način) "zbirali" za svojo vladarico: Katarina je namreč o slikah in kipih, ki so bili pripeljani v St. Peterburg, menda dejala, da jih bodo odslej gledali ona in – miši. Le-te si namesto bralcev ponavadi ogledujejo tudi slovenske znanstvene knjige, ki se še leta po natisu grmadijo v depojih posameznih založb. Naklada tako v večini primerov še dolgo po izidu sameva nerazprodana, kajti založba ima s tiskanimi knjigami kajpak legitimen ekonomski interes – vsaj povrniti produkcijske stroške, če ne že zaslužiti.

Kot odgovor na zgoraj ubesedno in kot zelo verjeten izhod iz te, za avtorja in založbo zagotovo nezavidljive situacije je bila zasnovana digitalna, netiskana uredniško-izdajateljska platforma Digitalna knjižnica. Njeno gonilo je obsežno splošno in posebno vedenje o uredniški in izdajateljski teoriji, še zlasti pa praksi ter poseben (avtorsko zaščiten tehnološki) postopkovnik, ki omogoča hitro in kar najbolj ceneno inkubacijo besedila od rokopisa preko urejanja, opremljanja, oblikovanja in preloma do digitalizacije v obliki knjige in nazadnje posredovanja le-te bralcu v formi flipbook in pdf datoteke. Distribucija slednje pa ni le množična, kar so sanje vsakega založnika, temveč globalna, planetarna in cenena, kajti temeljni distribucijski kanal za izdaje Digitalne knjižnice je svetovni splet. Skratka: gre za ustvarjanje celovitih izdaj, katerih distribucija je svetovna in tako za založnika kot za bralca praktično brezplačna.

Izdaje izhajajo v obliki, ki je identična tiskani knjigi, le da je elektronska. Vsebujejo vse knjižne, knjigarske, bibliotekarske in druge elemente (definiran format, popolna knjižna struktura - predlist, naslovni list, kolofon z vsemi potrebnimi podatki, splošno kazalo, uvod, besedilo, povzetki, viri in literatura, imenski indeks -, tipografija, oprema, ustaljena oblika izdaje in zbirke, barvna sprednja in zadnja platnica z logotipi in črtno kodo) ter za raziskovalce predstavljajo popolni elektronski ekvivalent tiskani izdaji ob dodatnih možnostih, ki jih omogoča elektronski medij (navzkrižne

reference, e-iskanje ...). Vsako besedilo je pred sprejemom v objavo ustrezno recenzirano s strani kompetentnega raziskovalca/raziskovalke zadevnega področja; recenzenta sta v kolofonu tudi navedena. Tako bodo izdaje tudi v individualnih bibliografijah raziskovalcev (SICRISS) zavzemale enako težo kot tiski, v kolikor bo šlo za strukturno analogno desedilo.

Vsaka izdaja je bralcem dostopna v integralni podobi, in sicer na tri načine: a) v butični nakladi do 75 izvodov za javne knjižnice (na CD/DVD nosilcu), b) v obliki iso datoteke, ki je slika diska izdaje na CD/DVD nosilcu, in c) v flipbook in pdf datoteki, ki sta identični izdaji za knjižnice ter sta dostopni na pričujočem spletnem mestu. Vsak iso, flipbook in/ali pdf vsebuje celotno, neokrnjeno izdajo, zaradi zaščite avtorskih pravic pa je kvaliteta tiska iz pdf datoteke omenjena na 150 dpi, besedila in slikovne opreme pa iz datoteke ni mogoče izvažati ali kopirati.

Vse izdaje vseh zbirk Digitalne knjižnice so na voljo pod pogoji slovenske licence Creative Commons 2.5 (priznanje avtorstva, nekomercialna raba, brez predelav). V skladu s to licenco lahko vsak uporabnik ob priznanju avtorstva dela razmnožuje, distribuira, javno priobčuje in daje v najem, vendar samo v nekomercialne namene. Izdaj, ki sestavljajo Digitalno knjižnico, ni dovoljeno predelovati.